

Etta Sukkala

TYÖSUHDE VS YRITTÄJYYS HIUSALALLA

TYÖSUHDE VS YRITTÄJYYS HIUSALALLA

Etta Sukkala
Opinnäytetyö
Kevät 2020
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Etta Sukkala

Opinnäytetyön nimi:

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2020

Sivumäärä: 28+1

Tämän opinnäytetyön aiheena on esitellä mahdolliset työskentelytavat hiusalalla. Tarkoituksena on selvittää työsuhteen ja yrittäjyyden eroja hiusalalla. Kevytyrittäjäyys ja alustalous ovat melko uusia termejä ja opinnäytetyössä tutkitaan, että voisiko näitä yrittäjyyden muotoja hyödyntää hiusalalla. Opinnäytetyössä tutkitaan hiusalan yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomista ja sen vaikutuksia nyt ja tulevaisuudessa.

Aloitin tutkimukseni teoriataustalla, jossa kerron työsuhteesta ja yrittäjyyden eri muodoista hiusalalla. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä toimii teemahaastattelu. Haastatteluun on valittu kaksi hiusalan ammattilaista. Lähteinä olen käyttänyt kirjallisuutta, työtuomioistuimen päätöksiä sekä internetsivustoja.

Työn lopussa haastateltavat kertovat omia kokemuksiaan ja tietojaan hiusalan erilaisista työskentelytavoista. Molemmat haastateltavat pitävät yrittäjyyttä hiusalalla hyvänä asiana ja hyvänä mahdollisuutena päästä kehittämään itseään ja unelmiaan. He näkevät myös paljon hyvää työsuhteessa työskentelemisessä, kuten erityisesti työsuhteen tuoman turvan tunteen ja säännölliset lommat. Toisen haastateltavan mielestä työskentelytavan valintaan vaikuttaa eniten ihmisen henkilökohtainen tilanne elämässä. Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että kevytyrittäjäyys voisi toimia tulevaisuudessa myös hiusalalla.

Asiasanat: Työsuhde, työehtosopimus, yrittäjäyys, kevytyrittäjäyys, alustalous

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme, option of Law and Administration

Author: Etta Sukkala

Title of thesis:

Supervisors: Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2020 Number of pages: 28+1

The topic of this thesis is to introduce possible working methods in the hair industry. The purpose is to explore the differences between employment and entrepreneurship in the hair industry. Light entrepreneurship and platform economics are relatively new terms and this thesis explores whether in the future it is possible to practice these forms of entrepreneurship in hair industry. This thesis explores termination of the universally binding employment contract and how this affects hair industry now and in the future.

In the theoretical background of this thesis the employment relationship and the different forms of entrepreneurship in the hair industry are discussed. Theme interview is used as the research method of the thesis. Two hairdressing professionals were selected for the theme interview. As sources professional literature, labour court decisions and appropriate websites.

At the end of the work, the interviewees share their experiences and knowledge about the different ways of working in the hair industry. Both interviewees see entrepreneurship in the hair industry as a positive matter and a good opportunity to develop themselves and their dreams. Furthermore, they value being in an employment relationship with benefits such as a sense of security and regular holidays. According to another interviewee, the choice of the working method is most influenced by the individual's life situation. All the interviewees agreed that light entrepreneurship could also be a viable option in the hair industry in future.

Keywords: Employee, the employment contract, entrepreneurship, light entrepreneurship, platform economy

SISÄLLYS

LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 HIUSALASTA.....	8
3 TYÖNTEKIJÄNÄ HIUSALALLA	9
3.1 Työsuhde.....	9
3.2 Työlainsäädäntöä.....	10
3.3 Hiusalan työehtosopimus	11
3.4 Työehtosopimuksen irtisanomisen vaikutukset.....	13
4 YRITTÄJÄNÄ HIUSALALLA	15
4.1 Toiminimi	16
4.2 Vuokratuoliyrittäjyys.....	16
4.3 Sopimusyrittäjyys	17
4.4 Alustatalous.....	18
4.5 Kevytyrittäjyys	19
5 KOKEMUKSIA HIUSALALTA	21
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	24
7 POHDINTA	26
LÄHTEET.....	27
LIITTEET.....	29

LYHENTEET

ERTO	Erityisalojen toimihenkilöliitto
PAM	Palvelualojen ammattiliitto
ToiminimiL	Toiminimilaki 128/1979
TEhtol	Työehtosopimuslaki 436/1946
TSL	Työsopimuslaki 55/2001
TT	Työtuomioistuin

1 JOHDANTO

Kiinnostuin opinnäytetyöni aiheesta, koska äidilläni on hiusalan yritys ja yritys on tullut minulle hyvin tutuksi. Hänellä on ollut välillä vuokratuoliyrittäjiä. Minua on jäänyt kiinnostamaan se, kuinka erilaisilla työsuhteilla ja yrittäjyyden muodoilla voi työskennellä hiusalalla. Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen, sillä työtuomioistuin irtisanoi hiusalaa koskevan yleissitovan työehtosopimuksen vuonna 2018.

Tavoitteenani oli selvittää, millainen tilanne hiusalalla on tällä hetkellä. Opinnäytetyössäni selvitin, millä tavalla yrittäjyyttä voidaan harjoittaa nykyisin. Tavallisimpia muotoja harjoittaa yrittäjyyttä ovat sopimusyrittäjyys ja vuokratuoli. Tulevaisuudessa mahdollisia muotoja harjoittaa yrittäjyyttä ovat alustatalous ja kevytyrittäjyys.

Opinnäytetyössäni vertailin työsuhdetta ja yrittäjyyttä hiusalalla. Lisäksi selvitin, onko yrittäjyyden uusilla muodoilla mahdollisia vaikutuksia hiusalalla. Toisena tutkimuskysymyksenä on mitä muutoksia yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomisesta on seurannut tai seuraa tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli teemahaastattelu. Työn keskeisimmät lähteet olivat lait, kirjallisuus ja työtuomioistuimen ratkaisut. Käytin myös internetsivuja lähteinä.

2 HIUSALASTA

Hiusala on ihmisläheistä palvelutoimintaa. Palvelutoiminnan toimivuuteen vaikuttaa ensisijaisesti palveluntuottaja, yritystoiminnasta vastuussa oleva henkilö ja asiakas. Palvelutilanteessa on tärkeää luoda luottamus ja yhteisymmärrys palveluntuottajan ja asiakkaan välille. Palveluaika varataan vain asiakkaalle ajanvarauksella. Asiakassuhteet ovat usein pitkäaikaisia, joten niistä kannattaa pitää hyvää huolta tarjoamalla mahdollisimman hyvää palvelua. Parturikampaaja tarjoaa asiakkaalleen palveluja, joilla vaikutetaan asiakkaan hyvinvointiin, hiuksiin ja ulkoiseen olemukseen. Alan ammattilaisen on tärkeää osata keskustella, kuunnella ja käyttää monipuolisesti käden taitojaan. Palveluntuottajan itsensä kannalta on kannattavaa käydä koulutuksissa ja pitää huolta omasta jaksamisestaan. (Haapaniemi 2013, viitattu 14.11.2019.)

Tilastokeskuksen palveluoppaan mukaan Suomessa on ollut vuonna 2015 11 232 parturikampaamoja. Viisi prosenttia Suomen yrityksistä on parturikampaamoja. Hiusalan ammattilaisista 10 700 henkilöä työskentelee alle neljän hengen yrityksissä. (Tilastokeskuksen yritystietojen ja tilastojen palveluopas 2015, 29.)

Parturikampaamoalan yrittäjien edunvalvontajärjestönä toimii Suomen Hiusyrittäjät ry. Järjestö on perustettu jo vuonna 1917 Suomen Kähertäjäläiitto -nimisenä. Myöhemmin nimi muutettiin ajantasaisemmaksi. (Hiusyrittäjät 2015a, viitattu 26.11.2019.) Yrittäjät voivat kysyä neuvoja järjestöltä esimerkiksi työsuhdeasioissa, verotuksesta tai liikkeen hoitoasioissa. Järjestön tärkeimmät tehtävät ovat turvata yrittäjien toimintaedellytykset, kehittää alan toimintaympäristöä ja auttaa yrittäjiä vaikuttamaan ajankohtaisiin lakimuutoksiin. Suomen Hiusyrittäjät järjestää yritystoimintaa tukevia koulutuksia, neuvontaa, tapahtumia ja yritysconsultointia. Järjestö pyrkii saamaan parturikampaamoalan yrittäjien äänen kuulumaan eri tiedotusvälineisiin. Valtakunnallisen liiton tehtävänä on esimerkiksi yhteyksien hoitaminen valtiovaltaan ja viranomaisiin, SM-kilpailujen järjestäminen sekä jatko- ja täydennyskoulutuksen suunnittelu. Paikallisesti yhdistys hoitaa jatko- ja täydennyskursseiden toteuttamista, sosiaalista toimintaa ja työsuhdeongelmien ratkomista. (Hiusyrittäjät 2015b, viitattu 26.11.2019.)

3 TYÖNTEKIJÄNÄ HIUSALALLA

3.1 Työsuhde

Kun parturikampaaja työskentelee työsuhhteessa, työnantajalla on oikeus johtaa työtä. Työsuhde muodostuu työntekijästä tai työntekijöistä, jotka tekevät työnantajan kanssa työsopimuksen, jolla he sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan johdolla. Työntekijä tekee työtä palkkaa tai jotain muuta vastiketta vastaan. Työsopimukseen sovelletaan työsopimuslakia. Työsuhteen tärkeimpiä ominaisuuksia ovat työsopimus, ansiotyön tekeminen, työn tekeminen työnantajan lukuun, työsuorituksen vastikkeellisuus ja työnantajan johdon ja valvonnan alaisuus. (Hietala, Hurmalainen, Kaivanto 2017, 18.)

Työntekijä ja työnantaja solmivat yhdessä työsopimuksen, joka voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Jos työnantajalla ei ole perusteltuja syitä tehdä määräaikaista työsopimusta, niin sopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana. (TSL 1:3 §) Työsopimuksen osapuolet voivat sopia yhdessä koeajasta, joka voi enintään olla kuuden kuukauden mittainen. Työntekijän ollessa poissa töistä sairasloman tai perhevapaan vuoksi, työnantajalla on oikeus pidentää koeaika. Työnantajan on ilmoitettava työntekijälle koeajan pidentämisestä ennen koeajan loppumista. Koeajan aikana työnantaja ja työntekijä ovat molemmat oikeutettuja purkamaan työsopimuksen. (Työsopimuslaki 55/2001, 1:4 §.)

Työsopimuksen oltua määräaikainen se päättyy ilman irtisanomista, määräajan päätyttyä tai työn valmistuessa. Yli viiden vuoden määräaikainen työsopimus on irtisanottavissa kuin toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Toistaiseksi voimassa oleva työsopimus irtisanotaan toisen osapuolen toimesta. Irtisanomisaika voi olla pisimmillään kuusi kuukautta. Työsopimus saadaan irtisanoa ilman irtisanomisaikaa, jos niin on erikseen sovittu. Työsuhde päättyy sinä päivänä, kun toinen osapuoli on saanut irtisanomisilmoituksen. (TSL 6 luku, 1–2 §.)

3.2 Työlainsäädäntöä

Työlainsäädäntö muodostuu työntekijän ja työnantajan työsuhdetta sääntelevistä laeista. Näistä tärkeimpiä lakeja ovat työaikalaki, työsopimuslaki ja vuosilomalaki. Työntekijälle ja työnantajalle muodostuu velvollisuuksia ja oikeuksia. Lakimuutokset, jotka koskevat työlainsäädäntöä valmistellaan yleensä kolmikantaisesti hallituksen sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kesken. (Kondelin & Peltomäki 2019, 70.)

Työntekijän tärkein velvollisuus työsuhteessa on noudattaa niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa työn suorittamisesta. Työntekijän on kaikin mahdollisin keinoin huolehdittava omasta ja muiden työturvallisuudesta työpaikalla. Velvollisuuksiin kuuluu myös pidäytyä sellaisesta kilpailevasta toiminnasta, joka vahingoittaa työnantajaa. Työskentely useamman työnantajan palveluksessa on sallittua, kunhan se ei ole hyvän tavan vastaista. Työntekijä ei saa paljastaa työsuhteen kestäessä työnantajan ammatti- ja liikesalaisuuksia. Oikeudettomasti saadut tiedot työntekijän täytyy pitää salassa. (Nieminen 2018, 22.)

Työnantajalla on velvollisuuksia samoin kuin työntekijälläkin. Työsopimuslain toisessa luvussa on säädetty työnantajan velvollisuuksista. Mainitun luvun kolme pykälässä on säädetty työturvallisuudesta. Vastaavasti työsopimuslain kolme luvun kaksi pykälässä on vastaava velvoite työntekijälle. Työnantajan pitää huolehtia työturvallisuudesta, jotta työntekijät säästyisivät tapaturmilta ja terveydellisiltä vaaroilta. Parturikampaamossa työturvallisuudesta huolehtiminen tarkoittaa esimerkiksi työntekijän ammattitaidon huolehtimisesta, koska työssään parturikampaaja käsittelee saksia ja vaarallisia kemikaaleja. Työnantajan vastuulla on järjestää palkkaamalleen parturikampaajalle riittävää koulusta.

Työnantajan velvollisuutena on taata työpaikalle tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. Syrjintää on esimerkiksi naisten ja miesten välinen epätasa-arvo ja työntekijöiden asettaminen eri asemaan raskauden vuoksi. Jos alalla on yleissitova työehtosopimus, työnantajan kuuluu noudattaa sitä. Työntekijällä on oikeus sairausajan palkkaan, jonka työnantaja maksaa. Työnantajan täytyy maksaa palkka työntekijälle ajallaan ja palkan kuuluu olla suuruudeltaan vähintään sama kuin yleissitovassa työehtosopimuksessa. (Nieminen 2018, 24–28.)

3.3 Hiusalan työehtosopimus

Työehtosopimus tarkoittaa sopimusta, jonka yksi tai useampi työnantaja tekee rekisteröidyn työntekijän kanssa ehdoista, joita noudatetaan työsuhteessa ja työ sopimuksessa. Työehtosopimuksen voi tehdä myös rekisteröity työnantajain yhdistys. Työehtosopimus on pätevä, jos se tehdään kirjallisesti. Sopimuksen sisältö on merkittävä pöytäkirjaan, joka tehdään osapuolten välisessä neuvottelussa. Määräajaksi tehtyä työehtosopimusta ei voida purkaa. Jos työehtosopimus ei ole määräaikainen, niin voi sopimuksen osallinen irtisanoa sen päättymään kolmen kuukauden kuluessa, jos toisin ei ole sovittu. (Työehtosopimuslaki 436/1946, 1–3 §.)

PAM on palvelualojen ammattiliitto, johon kuuluu yksityisillä palvelualoilla työskenteleviä jäseniä. PAM ja Suomen Hiusyrittäjät olivat solmineet työehtosopimuksen, jonka voimassaoloaika oli 1.5.2017- 31.3.2021. Osapuolet kävivät syksyllä 2017 palkankorotusneuvottelut, jonka seurauksena palkkoja korotettiin 1,5 prosentilla. Neuvottelut vuoden 2018 palkankorotusten osalta alkoivat 5.9.2018. Neuvottelut eivät olleet päätyneet mieluiseseen ratkaisuun Suomen Hiusyrittäjien osalta, joten järjestön toiminnanjohtaja irtisanoi työehtosopimuksen 30.10.2018 lähettämällä PAMin sopimusasiantuntijalle sähköpostiviestin. Osapuolille tuli erimielisyyksiä siitä, onko irtisanomiselle ollut sen allekirjoituspöytäkirjan mukainen peruste. (TT 2019:66.)

Hiusalan ensimmäinen työehtosopimus solmittiin Suomen Kähertäjäliiton ja Suomen Kähertäjä- ja Parturiapulaisten liiton välillä vuonna 1922. Hiusyrittäjien ja työntekijöitä edustavan järjestön välillä solmittiin työehtosopimuksia lähes sata vuotta, kunnes 30.10.2018 Suomen Hiusyrittäjät irtisanoivat hiusalan työehtosopimuksen. PAM ja Suomen Hiusyrittäjät kävivät lokakuussa 2018 palkkan neuvotteluita, jotka päättyivät hiusalan työehtosopimuksen irtisanomiseen. PAM jätti joulukuussa 2018 vahvistuskanteen työtuomioistuimeen, jolla se yritti hakea vahvistusta työehtosopimuksen jatkumiselle. Työtuomioistuin hylkäsi PAMin kanteen ja piti työehtosopimuksen irtisanomista laillisena. (PAM 2019a, viitattu 27.11.2019.)

Palvelualojen ammattiliitto PAM nosti kanteen työtuomioistuimeen ja sen vaatimuksena oli, että työtuomioistuin vahvistaisi PAMin ja Suomen Hiusyrittäjien työehtosopimuksen irtisanomisen työehtosopimuksen määräysten vastaiseksi. PAM vaati myös työehtosopimuksen jatkamista ainakin 30.10.2019 saakka. PAM vaati työtuomioistuinta velvoittamaan Suomen Hiusyrittäjät ry:tä korvaamaan PAMin oikeudenkäyntikulut 10.232,86 eurolla viivästyskorkeineen. Perusteena PAMin vaati-

mukselle oli työehtosopimuksen irtisanomisen epäpätevyys, koska sille ei ollut allekirjoituspöytäkirjan mukaisia perusteita. PAMin sopimusasiantuntija oli yrittänyt soittaa Suomen Hiusyrittäjien toiminnanjohtajalle ennen irtisanomista kertoakseen hyväksyvänsä nollalinjan, mutta soittoon ei vastattu. Pamin mielestä Suomen Hiusyrittäjät olivat rikkoneet lojaliteettivelvoitteen. PAM myös väitti, etteivät Suomen Hiusyrittäjät olleet yrittäneet saada sopua aikaan palkkaneuvotteluissa saadakseen nollalinjaa. (TT 2019:66.)

Suomen Hiusyrittäjät vaativat, että PAMin kanne hylätään. Järjestö vaati myös PAMilta korvausta oikeudenkäyntikuluista 5.870,40 eurolla viivästyskorokseen. Järjestön peruste vaatimukselle oli työehtosopimuksen irtisanomisen laillisuus. Heidän mukaansa osapuolet eivät olleet päässet asiassa yksimielisyyteen. Järjestö oli ilmoittanut palkkaneuvotteluissa PAMille irtisanovansa työehtosopimuksen, ellei nollalinjaa noudateta. PAM oli ilmoittanut samana päivänä, ettei aio hyväksyä nollalinjaa. Lojaliteettivelvoitetta ei rikottu missään vaiheessa, asiasta yritettiin neuvotella järkevästi. Järjestön mukaan PAMin sopimusasiamies oli soittanut vasta irtisanomisen jälkeen, eikä ollut sanonut mitään nollalinjan hyväksymisestä. (TT 2019:66.)

Lojaliteettivelvoite on tutumpi termi työsuhteissa, mutta sitä voidaan rinnastaa myös järjestöjen välisille sopimuksille. Lojalivelvoite edellyttää, että sopimuksen osapuolet pyrkivät jatkamaan sopimussuhdetta. Osapuolten täytyy pyrkiä tarjoamaan toisilleen kohtuullisia ratkaisuja, jotta sopimussuhdetta voitaisiin jatkaa mahdollisimman vaivattomasti. (Koskinen, Nieminen & Valkonen 2019, 145.)

Työtuomioistuin ratkaisi asian hylkäämällä PAMin kanteen. Työtuomioistuin velvoittaa PAMin maksamaan Suomen Hiusyrittäjille korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista 5.870,40 euroa viivästyskorokseen. Perusteena ratkaisulle oli Suomen Hiusyrittäjien työehtosopimuksen irtisanominen, joka oli laillisesti pätevä. Palkkaneuvotteluita oli jatkettu 5.9.2018- 29.10.2019, joten ei ole perusteita sille, ettei Suomen Hiusyrittäjät olisivat tosissaan yrittäneet käydä palkkaneuvotteluita PAMin kanssa. Ei ole myöskään perusteita sille, että Suomen Hiusyrittäjät olisivat tarkoituksella yrittäneet vältellä PAMin yhteydenottoja. Työtuomioistuimen päätöksellä Suomen Hiusyrittäjät eivät rikkoneet lojalivelvoitetta. Epäselväksi asiassa jäi se, että onko PAMin sopimusasiamies yrittänyt ottaa yhteyttä puhelimen välityksellä Suomen Hiusyrittäjien toiminnanjohtajaan ennen vain jälkeen irtisanomisen. Epäselvää on myös se, että onko puhelinkeskustelua käyty ollenkaan ja mitä mahdollisessa

puhelussa on keskusteltu. PAMilla ei ole näyttöä siitä, että se olisi hyväksynyt nollalinjan määräaikaan mennessä. Tämän vuoksi Suomen Hiusyrittäjillä on ollut oikeus irtisanoa työehtosopimus. (TT 2019:66.)

3.4 Työehtosopimuksen irtisanomisen vaikutukset

Jos työehtosopimusta ei ole tehty määräajaksi, niin sopimuksen osallinen voi irtisanoa sen päättymään kolmen kuukauden kuluttua. Poikkeuksena on tilanne, jossa on erikseen sovittu irtisanomisajasta. Työehtosopimuksen ollessa neljä vuotta vanha, sen voimassa oloaika ei ole määrätty. (TEhtol 3§.) Työehtosopimus on työnantajaliiton ja ammattiliiton tekemä sopimus alan palkoista ja työsuhteen ehdoista. Sopimuksessa sovittuja ehtoja pitää vähintään noudattaa kyseisellä alalla. Ilman työehtosopimusta hiusalan työntekijöillä ei ole välttämättä oikeutta lomarahaan, lomaltapaluurahaan, äitiysloma-ajan palkkaan tai oikeutta palkankorotukseen. Työehtosopimuksen puuttessa työnantajan kanssa voidaan kuitenkin sopia, että työsuhteessa noudatetaan alan vähimmäispalkkasuosituksia ja yleistä runkosopimusta. (Erto.fi, viitattu 1.12.2019.)

Palkka- ja sen määräytymisen perusteet säilyvät ennallaan hiusalan työntekijällä nykyisessä työsuhteessa, vaikka työehtosopimus irtisanottiin. Työnantaja ei voi siirtää työntekijää palkkausjärjestelmästä toiseen ilman työntekijän lupaa. Työsuhteessa säilyvät myös muut taloudelliset etuudet. Taloudellisia etuuksia ovat esimerkiksi työaika ja palkallinen vapaa-aika. Jos työehtosopimuksessa on sovittu työajaksi 37,5 tuntia viikossa, tulee työnantajan noudattaa tätä. PAM uskoo, että hiusalan työntekijällä on oikeus lomarahaan ilman työehtosopimusta. (PAM 2019b, viitattu 2.12.2019.)

Hiusalan työehtosopimuksen irtisanoutuessa 30.10.2018, myös vuosivapaajärjestelmä irtisanoutui. Vaikka työehtosopimuksen voimassaolo päättyikin, työntekijällä on silti oikeus taloudellisiin etuuksiin. Hiusalan työntekijällä kertyy normaaliin tapaan vuosivapaata. Vuosivapaata kerryttää myös poissaolot, jotka ovat työssäolon veroisia. Työssäolon veroisia päiviä tai tunteja ovat myös koulutusaika. Jos työntekijä on estynyt tekemästä töitä työehtosopimuksen mukaan, niin näiltä tunneilta tai päiviltä kertyy myös vuosivapaata. Vuosilomapäivät eivät kuitenkaan kerrytä vuosivapaata. Päivät, joina työntekijä on pois ja pitää vuosivapaata, kerryttävät kuitenkin vuosilomaa. (PAM 2019c, viitattu 2.12.2019.)

Hiusalan työntekijän yksi vapaapäivä vastaa 7,5 tunnin vapaata. Vapaapäivät annetaan kokonaisina päivinä. Vapaista on hyvä sopia paikallisesti. Vapaiden olisi hyvä sijoittua toisen vapaan yhteyteen. Osa-aikaisen työntekijän kanssa voidaan sopia, että vapaa maksetaan rahallisesti. Työntekijälle on ilmoitettava vähintään kaksi viikkoa aikaisemmin, jos työntekijällä on vähintään kolmen päivän pituiset vapaat. Jos työsuhde päättyy ennen kuin työntekijä on pitänyt vapaansa, maksetaan tästä korvaus lopputilin yhteydessä. Hiusalan työntekijälle maksetaan aattolisää ja pyhätyön korvauksia kello 15.00 jälkeen tehdystä työskentelystä. Loppiaisaatolta, kiirastorstailta, helatorstaita edeltävältä päivältä, pyhänpäivän aatolta ja uudenvuoden aatolta maksetaan aattolisää. Ainoastaan jouluaatolta maksetaan aattolisä koko työvuorolta. Työntekijälle maksetaan sunnuntaivuorosta ja pyhäpäivänä tehdystä työvuorosta kaksinkertainen palkka työaikalain mukaan. Työntekijälle maksetaan myös lain mukaiset muut korvaukset. (PAM 2019c, 2.12.2019.)

PAM aikoo jatkaa hiusalan työehtojen turvaamista tulevaisuudessakin. Järjestölle on tärkeää, että hiusalan työntekijöillä on työehtosopimuksen turva siitä huolimatta, että hiusalalla ei ole enää yleisittavaa työehtosopimusta. PAM on kuitenkin pettynyt, koska Suomen Hiusyrittäjien tuhannet jäsenet jäävät ilman alan työehtosopimuksen tuomaa täyttä turvaa. Järjestö aikoo jatkaa työtään parantaakseen hiusalan työntekijöiden asemaa. (PAM 2019c, 2.12.2019.)

4 YRITTÄJÄNÄ HIUSALALLA

Yrittäjyyteen tarvitaan yrittäjä, liikeidea ja yrittäjän subjektiiviset tulkinnat erilaisista valinnoista, sekä niiden riskeistä. Lähtökohtana on se, että jotain merkittävää saataisiin aikaan yrittäjyyden ansiosta. Liikeidean pitää olla kilpailijoitaan parempi. Yrittäjän pitää kehitellä idean tarkoitus ja se, että kuka siitä hyötyy ja millaiset ovat idean kannatusedellytykset. Yrittäjän on tärkeää muotoilla yrityksen ansaintalogiikka. Ansaintalogiikka tarkoittaa yrityksen laskutustapaa. Hinta voi esimerkiksi perustua aikaan, kappalemäärään tai urakkaan. (Pyykkö 2011, 19.) Yrittäjän vastuulla on töiden hankkiminen itselleen. Töiden tekeminen on myös yrittäjän omalla vastuulla ja päätös siitä, paljonko hän sitä tekee. Työn määrässä ja aikataulutuksessa on kuitenkin hyvä muistaa se, että yrityksen tavoitteena on tehdä voittoa. (Pyykkö 2011, 31.)

Suurin osa hiusalalla työskentelevistä toimivat yrittäjinä. Hiusalan yrittäjänä toimiminen on hyvä vaihtoehto, vaikka siihen voi sisältyä paljon riskejä. Taloudelliset riskit ja yrittäjänä pärjääminen on varmasti suurin pelon aihe. Yrittäjyys tuo mukanaan paljon vastuuta, mutta myös vapautta päättää itse omista asioistaan. On tärkeää luottaa omaan ammattitaitoonsa ja tehdä työtä menestymisen eteen. Yritystoiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa. Hiusalan yrittäjä saa yritystuloa, jolloin yrittäjä hoitaa itse veronsa ja muut maksunsa. Pakollisten menojen maksamisen jälkeen jäljelle jäävä osa on yrittäjän omaa tuloa. (Näränen, 3-9, viitattu 14.12.2019.)

Yleisimpiä hiusalan yrittäjyyden muotoja ovat toiminimi, vuokratuoli- ja sopimusyrittäjyys. Vuokratuoli- ja sopimusyrittäjyys ovat vieläkin epäselviä hiusalan yrittäjien keskuudessa. Hiusalan yrityksen perustaminen alkaa liikeideasta. Sitten kun liikeidea on sisäistetty, niin yrittäjä tekee sopimuksen vuokranantajan kanssa. Yrittäjän on tärkeää luoda liiketoimintasuunnitelma heti alussa, jotta yrityksen kannattavuus selviää ja rahoituksen järjestyminen helpottuu. Liiketoimintasuunnitelman lisäksi yrittäjän pitää tehdä rahoituslaskelma, sekä kannattavuus- ja myyntilaskelma. Rahoituslaskelmalla kartoitetaan rahan tarve heti yrityksen alku vaiheessa. Tähän kuuluu esimerkiksi käyttöaiheet ja kalusteet. Kannattavuus- ja myyntilaskelmalla arvioidaan myyntitavoitteen realistisuus. (Näränen, 3-9, viitattu 14.12.2019.)

4.1 Toiminimi

Toiminimellä tarkoitetaan toiminimilain (128/1979) 1 §:n mukaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toimissaan. Toiminimi on luonnollisen henkilön yritys, jossa yksityinen elinkeinonharjoittaja harjoittaa osaamistaan. Toiminimi ei yleensä vaadi suurta pääomapanosta, joten parturit ovat tyyppisiä ammattinharjoittajia. Hiusalan ammattilainen harjoittaa toiminimellään omaa ammattiaan, johon hän on saanut vaadittavan koulutuksen ja käytännön pätevyyden. Elinkeinonharjoittaja on itsenäinen, eikä ole kenenkään alainen. Elinkeinonharjoittaja tekee kaikki sopimukset ja sitoumukset omalla nimellään. Itsenäisyys tuo mukanaan myös riskit. Elinkeinonharjoittaja on vastuussa toiminimestään omalla pääomallaan. (Villa 2018, 42.)

Lainsäädännön mukaan toiminimi tarkoittaa yrityksen nimeä. Puhekielessä toiminimi tarkoittaa myös yksityistä elinkeinonharjoittajaa. Yksityisen elinkeinonharjoittajan täytyy tehdä perustamisilmoitus kaupparekisteriin, jotta hän saa suojan yritykselleen. Tämän jälkeen elinkeinonharjoittaja voi hakea yritysikiinnitystä luotonsa vakuudeksi. Perustamisilmoituksen voi tehdä helposti YTJ-palvelussa. Perustamisilmoituksen tekeminen netissä on paljon sujuvampaa ja nopeampaa netin kautta kuin paperillisen lomakkeen täyttäminen. Toiminimen etuna onkin sen perustamisen helppous ja edullisuus. (PRH.fi, 2020, viitattu 18.03.2019.) Elinkeinonharjoittaja saa yksinoikeuden toiminimeen rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla sen. Vakiinnuttamalla voi saada yksinoikeuden vain toissijaiseen tunnukseseen. Toiminimi lisätään kaupparekisteriin, jos rekisterissä ei ole entuudestaan samannimistä toiminimeä. Toiminimen pitää olla myös lainmukainen ja selvästi erottuva muista toiminimistä. (ToiminimiL 2 §.)

4.2 Vuokratuoliyrittäjyys

Vuokratuoli- ja sopimusyrittäjyys ovat hieman epäselviä yrittäjyyden muotoja hiusalan yrittäjien keskuudessa. Yrittäjyysmuodoissa on selviä eroavaisuuksia, mutta myös paljon samaa. Sopimustermit ovat menneet yrittäjien keskuudessa sekaisin, eikä alalla ole enää yhtenäistä käytäntöä siitä, että miten yrittäjyyden muodot määritellään. Lähtökohtana on kuitenkin se, että sopimus määrittelee yrittäjyyden muodon. Vuokrausmuodon valinta on vain pieni osa sopimusta, joten on tärkeää mää-

ritellä sopimuksessa yrittäjän koko toiminta ja tavat mahdollisimman selkeästi, ettei väärinkäsityksiä pääse syntymään. Tärkeintä on siis sopimuksen laatiminen, koska se määrittelee yrittäjän koko tulevan toiminnan. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

Käytännössä vuokratuoliyrittäjä ei investoi irtaimistoon tai kiinteistöön, vaan vuokraa ainoastaan työtuoliaan. Yleensä vuokratuoliyrittäjä maksaa kiinteää vuokraa, johon saattaa sisältyä sähkö, vesi ja oikeus käyttää sosiaalisia tiloja, jos sopimuksen molemmat osapuolet näin haluavat sopia. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

Vuokratuoliyrittäjä on yrittäjä, joka vastaa itse tuotteistaan, markkinoinnistaan ja maksaa kuukausittain kiinteää vuokraa työtilastaan. Yrittäjä on siis vastuussa oman varastonsa ostoista ja kuluista. On hänen omalla vastuullaan myös hankkia tarvitsemansa tuotteet, kuten esimerkiksi hanskat, hiusaineet ja foliot. Vuokratuoliyrittäjä maksaa itse veronsa, ennakkonsa ja kirjonpitonsa. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

4.3 Sopimusyrittäjyys

Sopimusyrittäjä on yrittäjä, joka työskentelee valmiissa työympäristössä ja maksaa siitä tiettyä prosenttivuokraa. Sopimusyrittäjä ei vuokraa siis pelkkää työtuolia, vaan koko työympäristöä. Verottaja voi tulkita sopimusyrittäjäsopimuksia työsuhteiksi, joten on tärkeää laatia sopimus yksityiskohtaisesti. Sopimuksessa ei voida määritellä työaika, taukoja tai lomaa. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

Sopimusyrittäjä maksaa prosenttimääräistä vuokraa käytettävästä työympäristöstään. Sopimusyrittäjän maksettava prosenttimääräinen vuokra sovitaan erikseen sopimuksessa. Vuokran summa muodostuu kuukauden arvonlisäverottomasta liikevaihdosta. Liikevaihdon muuttuessa myös sopimusprosentti siis muuttuu. Sopimuksessa kannattaa määrittää prosenttivuokran maksimi- sekä minimitaso. Maksimitaso tarkoittaa sopimusyrittäjän tarjoamaa palkintoa, kun tekijä on saanut normaalia parempaa tulosta aikaan. Sopimusta tarjoava yrittäjä saa turvattua taloutensa minimitaso ansiosta. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

Prosenttivuokraan sisältyy yrityksen markkinointi ja usein sopimusyrittäjä saa käyttöönsä myös yrityksen kassan, ajanvarausjärjestelmän, puhelimen, tuotteet sekä yleiset tilat. Sopimusyrittäjä maksaa yleensä bruttotuloistaan 30-50% liikkeen omistajalle. Yrittäjä maksaa itse työskentelyynsä tarvittavat työvälineet, kuten esimerkiksi sakset ja hiusvärit. Sopimusyrittäjän omalla vastuulla on hoitaa ennakoit, verot, kirjanpito ja arvonlisäverot. (Ilovehair.fi, 2019, viitattu 20.12.2019.)

4.4 Alustatalous

Alustatalous on liiketoiminnan organisointimalli, joka perustuu internetin kehitykseen. Kyseessä on maailmanlaajuinen ilmiö, joka haastaa perinteiset toimijat, kiihdyttää työelämää, yrittäjyyttä ja liiketoiminnan murrosta. Alustatalous tarkoittaa uutta talouden alaa, jossa yksittäiset toimijat jakavat vajaakäytöllä olevia resursseja digitaalisen alustan välityksellä. Alustataloudesta käytetään myös nimeä jakamistalous, mutta alustalous on osuvampi nimitys, koska jakamistaloudella on muitakin ulottuvuuksia kuin pelkät digitaaliset alustat. Alustatalous on ajankohtainen aihe, koska yhä useampi suomalainen käyttää erilaisia digitaalisia alustoja kaupan käynnissä. (Määttä, Päläs 2019, 45.)

Itsensäyöllistäjät ovat ihmisiä, jotka tekevät työtä yksin ilman palkattua työvoimaa yrittäjämäisesti. Vuonna 2013 Suomessa on ollut 152 000 itsensäyöllistäjää. Tämä on noin kuusi prosenttia kaikista Suomen työkäisistä ihmisistä. Suurin osa itsensäyöllistäjistä työskentelee palvelualoilla, kuten parturina tai kosmetologina. Toiseksi eniten itsensäyöllistäjiä työskentelee rakennustyöntekijöinä. Lainopillisella alalla sekä sosiaali- ja kulttuurialan erityisasiantuntijoina työskentelee myös paljon itsensäyöllistäjiä. (Määttä, Päläs 2019, 43.)

Alustatalouden toiminnassa on tunnistettavissa kolmenlaisia käyttäjäryhmiä: alusta sekä alustan käyttäjät, resurssin tarjoaja ja resurssia kuluttavat käyttäjät. Tyypillinen piirre alustoille on se, että resurssin tarjoaja on toinen alustajan käyttäjä, eikä itse alusta. (Määttä, Päläs 2019, 12–15.) Alustatalouden hyötyinä ovat resurssien helppo saavuttaminen, ajasta ja paikasta riippumaton verkostoituminen sekä tuntemattomien helppo kohtaaminen. Alustatalouteen yhdistetään usein kuljetusyhtiö Uber. Alustan jakamisen kohteena voi olla esimerkiksi toimitilat, kiinteistöt, tavarat, rahavarat, aiheeton varallisuus sekä erilaiset palvelut ja työsuoritukset. (Määttä, Päläs 2019, 5–9.)

Alustatalouden suosion kasvun takana on monia eri syitä. Tärkeimpänä syynä on kuluttajien ja yritysten asenteiden muuttuminen ja ympäristötietoisuuden lisääntyminen. Ihmiset haluavat välttää turhaa omistamista ja kuluttamista, sekä haluavat hyödyntää jo olemassa olevia resursseja. Rahan säästäminen lisäksi jakamisesta voi hyötyä myös rahallisesti, kuten esimerkiksi Airbnb:n kautta. Ihmisistä on tullut entistä yhteisöllisempiä ja näin ollen on tärkeää luoda uusia yhteyksiä ympäri maailmaa. Alustatalouden käyttäminen on todella helppoa mobiiliteknologian kehityksen ansiosta. Älypuhelimet ovat tehneet kommunikoinnista helppoa asiakkaan ja jakajan välillä. Uusien asiakkaiden hankkiminen on helppoa, koska sosiaalisessa mediassa on paljon esillä suosituksia yrityksistä ja varausten sekä ostopäätösten tekeminen on yksinkertaista älypuhelimella. (Faehnle, Harmaala, Manninen, Mäenpää, Nylund & Toivola 2017, 55.)

4.5 Kevytyrittäjäyys

Alustatalous mullisti liiketoiminnan ja toi samalla uudenlaisia yrittäjiä työelämään. Kevytyrittäjäyys on nostattanut suosiotaan Suomessa joustavuutensa ja riskittömyytensä ansiosta. Kevytyrittäjäyys on erityisesti nuorten keskuudessa suosittua, koska taloudellisiin ongelmiin joutuminen on käytännössä mahdotonta, ja kevytyrittäjäydestä on helppo siirtyä toiminimen tai osakeyhtiön perustamiseen. (Yrityksen- perustaminen.net, viitattu 14.1.2020.) Suomessa ei ole olemassa kevytyrittäjäyteen liittyvää lainsäädäntöä, joten kevytyrittäjäyden tulevaisuus on hyvin avoin Suomessa.

Kevytyrittäjä on laskutuspalvelun asiakas, joka tekee töitä omalla nimellään, mutta laskuttaa asiakkaitaan laskutuspalvelun avulla. Rekisteröityminen laskutuspalveluun on ilmaista. Laskutuspalvelu perii oman osansa ennen kuin kevytyrittäjä saa palkkionsa tililleen. Laskutuspalvelu hoitaa kevytyrittäjän kirjanpidolliset toimet, kuten veroilmoitusten laatimisen ja siitä hieman ylimääräistä palkkiota. Ukko.fi, OP-Kevytyrittäjä, Eezy sekä Odeal ovat laskutuspalveluita, jotka tarjoavat mahdollisuutta kevytyrittäjäyteen. (Yrityksen- perustaminen.net, viitattu 14.1.2020.)

Kevytyrittäjä ei ole itsenäinen yrittäjä, koska hänellä ei ole Y-tunnusta. Tämän vuoksi kevytyrittäjä ei ole oikeutettu saamaan pienyrittäjälle kuuluvia veroetuksia. Tällainen veroetus on esimerkiksi arvonlisäveron alarajahuojennus. Yrittäjä voi saada alarajahuojennosta, jos liikevaihto on ollut alle 10 000 euroa. Ilman y-tunnusta yrittäjä ei voi myöskään vähentää hankintoja liiketoiminnan kuluina.

Tämän vuoksi kevytyrittäjälle jää käteen vähemmän rahaa. Kevytyrittäjyyttä rajoittaa myös se, että sillä on mahdollista myydä vain palveluita. Tavaroiden myymiseen kevytyrittäjyys ei ole hyvä vaihtoehto. (Yrityksen- perustaminen.net, viitattu 14.1.2020.)

OP-Pankki toi keväällä 2017 markkinoille oman kevytyrittäjäpalvelunsa, joka mahdollistaa oman Y-tunnuksen kevytyrittäjälle. Y-tunnuksen saatuaan kevytyrittäjä on yksityinen elinkeinonharjoittaja. Kevytyrittäjä maksaa ainoastaan viiden prosentin palvelumaksun asiakkaan maksamista laskuista. Liikevaihdon ylittäessä 30 000 euroa kalenterivuonna, kevytyrittäjän ei tarvitse maksaa maksuja loppuvuonna. Op kevytyrittäjä voi tienata enemmän, koska yrittäjä voi vähentää verotuksessa liiketoiminnan kuluja ja hän voi hyötyä arvonlisäveron alarajahuojennoksesta. Kevytyrittäjä saa yrittäjävähennyksen ansiosta viisi prosenttia tuloista verovapaana, eikä kevytyrittäjän tarvitse maksaa työnantajamaksuja. (OP- kevytyrittäjä.fi, viitattu 14.1.2020.)

5 KOKEMUKSIA HIUSALALTA

Haastattelen tutkimuksessani kahta haastateltavaa, toiminimellä työskentelevää yrittäjää ja työsuhteessa työskentelevää työntekijää. Valitsin nämä haastateltavat tutkimukseeni, koska mielestäni he sopivat tutkimukseeni hyvin ja heillä on riittävästi kokemusta hiusalalta. Tutkimukseni kannalta oli välttämätöntä, että työntekijä on työskennellyt työsuhteessa ennen kuin hiusalan työehtosopimus irtisanottiin ja myös sen jälkeen. On myös hyvä, että yrittäjä on työskennellyt työsuhteessa, vuokratuolilaisena ja yrittäjänä. Valitsin opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, koska tämä antoi mahdollisuuden monipuoliselle vuorovaikutukselle. Tämä oli sopiva tutkimusmenetelmä myös sen vuoksi, että haastateltavia on vain kaksi ja tutkimuskysymykset eivät ole kovin tarkkoja. Suoritin molemmat haastattelut 19.2.2020. Haastattelin molemmat hiusalan ammattilaiset henkilökohtaisesti ja kirjasin heidän vastauksensa tietokoneelleni haastattelun aikana.

Yrittäjä on 49-vuotias. Hän on valmistunut Nivalan ammattikoulusta parturi-kampaamolinjalta vuonna 1990. Hän on työskennellyt hiusalalla 30 vuotta. Työsuhteessa hän on työskennellyt 1990-1993 vuosina. Sen jälkeen hän alkoi työskennellä tuolivuokralaisena toisen yrittäjän tiloissa viiden vuoden ajan. Vuonna 1998 yrittäjä perusti oman toiminimen, joka toimii vielä tänäkin päivänä.

Yrittäjällä on jäänyt positiivinen kokemus työsuhteesta työskentelemisestä. Erityisesti hän piti siitä, että työtunteja oli 37,5 viikossa. Huolta vähensi se, että sairauslomalta sai palkkaa ja ylityökorvauksia maksettiin. Lomia kertyi 2,5 päivää kuukaudelta. Työsuhteessa hienointa oli kuitenkin se, että työt jäivät työpaikalle. Työntekijänä ei tarvinnut miettiä työntekijämaksuja, vaan yrittäjä hoiti ne. Yrittäjän mukaan palkkaus oli huonompi työsuhteessa. Yrittäjä päätti perustaa toiminimen, jotta hän saisi päättää omista asioistaan enemmän.

Tuolivuokralaisena yrittäjä viihtyi viiden vuoden ajan. Tuolivuokralaisella palkkaus ja itsemääräämisoikeudet olivat paljon paremmat kuin työsuhteessa työskentelevällä. Huonompana yrittäjä piti sitä, että tuolivuokralaisena ei kertynyt kesälomia tai sairauslomia. Työviikot olivat myös huomattavasti pidempiä kuin työsuhteessa työskentelevällä. Yrittäjällä on jäänyt painavasti mieleen vuoden 1995 arvonlisäverontulo. Tämä tarkoitti sitä, että ennen vuotta 1995 palvelualoilla ei ollut ollenkaan arvonlisäveroa. Hiusalan ammattilaisilla oli siihen aikaan vaikeuksia saada myytyä palveluitaan.

Yrittäjä on pyörittänyt toiminimeään pitkään ja aikoo jatkaa sitä niin pitkään kuin se on mahdollista. Yrittäjälle on tärkeintä se, että hän saa työskennellä itselleen ja tulos riippuu hänestä itsestään. Hän tykkää myös päättää omista asioistaan, kuten työajoista ja palveluista. Parempi palkka on myös motivoinut yrittäjää. Yrittäjän mukaan hienointa toiminimessä on ollut se, että hän on palvellut samoja asiakkaita koko yrityksen ajalta. Negatiivista yrittäjän mielestä on se, että lomina ei kerry eikä sairaslomista makseta. Stressiä on ollut myös enemmän. Työviikot ovat automaattisesti pidempiä, koska menot ovat toiminimessä suuremmat. Yrittäjän täytyy hoitaa liikehuoneiston lainanlyhennykset, arvonlisäverot, yrittäjäeläkkeet ja vakuutukset. Joskus työt saattavat myös seurata kotiin. Tuotetilauksia, sopimuksia ja asiakasajoja pitää hoitaa myös kotoa käsin.

Sopimusyrittäjyydestä yrittäjällä ei ole kokemuksia. Hänen mukaansa kyseistä termiä ei ollut käytössä, silloin kun hän työskenteli tuolivuokralaisena. Yrittäjällä ei ole kokemusta tai tietoa kevytyrittäjyydestä, eikä alustataloudesta, mutta hänestä kevytyrittäjäyys hiusalalla voisi toimia. Hän kokee, että esimerkiksi pikaisesti tarvittavissa juhlakampauksissa olisi kätevää, jos ajan saisi varattua vaivattomasti jonkinlaisesta alustasta. Yrittäjän mukaan tämä ei kuitenkaan toimisi pienellä paikkakunnalla, koska asiakkaat ovat todella kampaamouksellisia.

Haastattelemani hiusalan työntekijällä on kokemusta vain työsuhteessa työskentelemisestä. Työntekijä on 23-vuotias ja hän valmistui Nivalan ammattikoulun parturi-kampaamolinjalta vuonna 2016. Heti valmistumisen jälkeen hän alkoi työskennellä hiusalan ammattilaisena työsuhteessa. Hän työskentelee vielä nykyäänkin työsuhteessa samassa työpaikassa.

Haastattelemani hiusalan työntekijä on työskennellyt työsuhteessa ennen yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomista ja sen jälkeen. Työntekijä on työskennellyt koko ajan samassa työpaikassa, joten työehtosopimuksen irtisanominen ei ole vaikuttanut häneen paljoa. Hänen työnantajansa pitää noudattaa samaa palkkausjärjestelmää kuin ennen työehtosopimuksen irtisanomistakin. Työntekijällä on myös sama tuntimäärä viikossa ja saman verran palkallista vapaata. Työntekijä on myös oikeutettu saamaan lomarahaa. Aluksi oli epäselvää, että säilyykö työntekijällä oikeus lomarahaan. Työntekijän mukaan hänellä ei olisi näin hyvät oikeudet työpaikalla, jos hän vaihtaisi uuteen työpaikkaan ja joutuisi kirjottamaan uuden työehtosopimuksen.

Työntekijällä ei ole erityisiä mielipiteitä yrittäjyyden eri muodoista. Hän näkee mahdollisena, että työskentelisi tulevaisuudessa vuokratuolilaisena tai mahdollisesti toiminimellä. Työntekijä ei ole

varma, että pystyisikö hän pyörittämään yritystä yksin. Hänestä olisi mukava perustaa yritys yhdessä toisen hiusalan ammattilaisen kanssa. Työntekijällä ei kovin paljoa tietoa kevytyrittäjyydestä tai alustataloudesta. Hänestä on toki mahdollista, että kevytyrittäjyys voisi saapua hiusalalle tulevaisuudessa. Hänen mielestään uusien asioiden kehittäminen on tärkeää ja kevytyrittäjyyden avulla hiusalan ammattilaiset voisivat kokeilla yrittäjyyttä ilman riskejä. Työntekijänkin mielestä kevytyrittäjyys hiusalalla voisi toimia paremmin isossa kaupungissa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen ja kartoituksen jälkeen sain kattavan kuvan hiusalan tilanteesta tällä hetkellä. Tutkimuksessa selvitin työsuhteen ja yrittäjyyden eroja hiusalalla. Käsittelin yrittäjyyden eri muotoja tutkimuksessa ja selvitin, että onko yrittäjyyden uusilla muodoilla mahdollisia vaikutuksia hiusalaan. Yrittäjyyden uusia muotoja ovat alustatalous ja kevytyrittäjyys. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli käsitellä hiusalan yleissitovaa työehtosopimusta. Erityisesti keskityin yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomisen syihin ja sen vaikutuksiin tällä hetkellä ja tulevaisuudessa.

Käsittelin työsuhteen ja yrittäjyyden eroja hiusalalla kirjallisuuden, lainsäädännön ja haastateltavien avulla. Tutkimuksen myötä minulle selvisi, että työsuhteessa on enemmän turvaa kuin yrittäjyydessä. Tulevaisuudessa yleissitovan työehtosopimuksen puuttuminen saattaa kuitenkin tuoda epävarmuutta työsuhteessa työskentelyyn. Tutkimuksessa selvisi myös se, että yrittäjyydessä on enemmän valtuuksia kuin työsuhteessa. Valtuuksien mukana tulee kuitenkin paljon vastuuta. Haastateltavien vastaukset jäivät hieman yksipuoliseksi, koska vain toisella haastateltavalla oli kokemusta useammasta hiusalan työskentelymuodosta. Suurimmat erot työsuhteen ja yrittäjyyden välillä liittyivät lomiin, itsemääräämisoikeuteen sekä palkkaukseen. Sopimusyrittäjyys oli kummallakin haastateltavalle hieman oudompi termi, joka sekoitettiin vuokratuoliin.

Yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomisella ei ole ollut ainakaan vielä suuria vaikutuksia työsuhteessa olevan haastateltavan työelämään. Hänen mielestään olisi kuitenkin parasta, että Pam ja Suomen hiusyrittäjät pääsisivät sopuun. Olisi tärkeää, että hiusalan ammattilaisten oikeudet voitaisiin turvata. Haastateltavaa mietitytti mahdollinen työpaikan vaihtaminen tulevaisuudessa, koska uudella työnantajalla ei olisi minkäänlaisia velvollisuuksia noudattaa hiusalan vähimmäismääräyksiä. Tällä hetkellä kukaan ei voi turvata hiusalan ammattilaisille vuosivapaaaj järjestelmää. Tämä voi ehdottomasti vähentää hiusalan ammattilaisten kiinnostusta työsuhteeseen ja yhä useampi voi suunnata yrittäjänä työskentelyyn.

Kevytyrittäjyys ja alustatalous olivat haastateltaville outoja termejä. Kumpikaan heistä ei kuitenkaan tuominut yrittäjyyden uusia muotoja. Heidän mielestään kevytyrittäjyys voisi olla hyvä heille, jotka haluaisivat kokeilla yrittäjyyttä ilman riskejä. Erityisesti yleissitovan työehtosopimuksen irtisanomisen jälkeen olisi hyvä, jos hiusalan ammattilaisille olisi tarjota muitakin työmuotoja. Haastateltavien

mielestä kevytyrittäjyys hiusalalla voisi toimia isossa kaupungissa, missä on vaihtelevampi asiakaskunta.

7 POHDINTA

Aluksi suunnittelin tekeväni tutkimuksen siitä, että olisiko työsuhde vai vuokratuoli parempi haastatettavaan yritykseen. Aihetta tutkiessa tuli kuitenkin ilmi, että samanlaisia opinnäytetöitä oli tehty jo muutama parin vuoden sisällä. Ohjaavan opettajani kanssa rajasimme ja muokkasimme aihetta ajankohtaisemmaksi. Alustalous ja kevytyrittäjyys ovat ajankohtaisia aiheita, joista kaikilla ei ole vielä kovin paljoa tietoa. Hiusalan yleissitova työehtosopimus irtisanottiin 2018, joten aihe on ajankohtainen, eikä siitä ole tehty vielä tutkimusta.

Oma tietämykseni työsuhhteessa ja yrittäjänä työskentelemisestä laajeni paljon. En aluksi tiennyt edes, että hiusalan yleissitova työehtosopimus on irtisanottu. Tällä on ollut myös paljon vaikutuksia hiusalaan ja tulee olemaan tulevaisuudessa, jos Pam ja Suomen Hiusyrittäjät, eivät pääse sopuun.

Tutkimus onnistui mielestäni hyvin. Positiivista tutkimuksessani on ajankohtaiset aiheet ja itseäni kiinnostava aihe. Opinnäytetyötä oli siis mielekästä tehdä ja kirjallisuutta löytyi aiheesta hyvin. Opinnäytetyöni aikataulu venyi paljon alkuperäisestä suunnitelmasta. Tämä johtui siitä, että aiheen keksiminen ja rajaaminen tuotti hankaluuksia aluksi. Teorian kirjoittaminen olisi osittain haastavaa, koska osa esittelemistäni aiheista oli minulle vieraita. Tutkimus ei ole luotettava, koska haastateltavia oli vain kaksi. Alustataloudesta ja kevytyrittäjyydestä ei löytynyt tietoa hiusalalta. Ennakkoluulot ja tietämättömyys estävät usein uusien asioiden kokeilemista, mutta maailma kehittyy koko ajan. Tutkimuksen mukaan kevytyrittäjyys on uusi asia hiusalalla, mutta se olisi kuitenkin mahdollista. Tässä olisikin hyvä jatkotutkimusidea tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Erto.fi. 2019. Työehtosopimus takaa työntekijälle lainsäädäntöä paremmat edut. Viitattu 1.12.2019. <https://www.erto.fi/tyosuhdeopas/tyoehtosopimus>.

Faehnle, M., Harmaala, M., Manninen, P., Mäenpää, P., Nylund, M. & Toivola, T. 2017. Jakamistalous. Alma Talent Oy.

Haapaniemi, K. 2013. Yrittäjyys hiusalalla. Kirjoitus hiusalan yrittäjyys ja yritystoiminta blogissa 27.11.2013. Viitattu 14.11.2019. <http://hiusn11abnyritys.blogspot.com/2012/12/yrittajyytta-ja-siihen-liittyvia.html>.

Hietala, H., Hurmalainen, M. & Kaivanto, K. 2017. Työsopimus ja ehdot erityistilanteissa. Helsinki: Alma Talent Oy.

Hiusyrittäjät, 2015a.Historia. Viitattu 26.11.2019. https://www.hiusyrittajat.fi/historia_

Hiusyrittäjät, 2015b. Esittely. Viitattu 26.11.2019. <https://www.hiusyrittajat.fi/esittely>.

I love hair. 2019. Yrittäjyys parturi- ja kampaamoalalla. Viitattu 20.12.2019. <http://ilovehair.fi/sopimusyrittaja-vai-vuokratuoliyrittaja/>.

Kondelin, A.& Peltomäki, T. 2019. Palkkahallinnon säädökset 2019. Helsinki. Alma Talent Oy.

Koskinen, S., Nieminen, K. & Valkonen, M. 2019. Työsuhteen päättäminen. Alma Talent Oy.

Määttä, K., Päläs, J. 2019. Jakamistalousjuridiikan käsikirja. Alma Talent Oy.

Nieminen, K. 2018. Työpaikan lait ja työsuhdeopas 2019. Helsinki. Alma Talent Oy.

Näränen, M. 2018. Yrittäjäksi hiusalalle. Hiusyrittäjät. Viitattu 14.12.2019. <http://res.cloudinary.com/timma/image/upload/v1519813910/hiusyrittajat/Aloittavan%20yritt%C3%A4j%C3%A4n%20opas.pdf>.

Op- kevytyrittäjä.fi. Määritimme kevytyrittäjyyden uudelleen. Viitattu 14.1.2020. <https://op-kevytyrittaja.fi/>.

PAM. 2019a. Hiusalan työehtosopimus on irtisanottu- PAM jatkaa työehtojen turvaamista alan työntekijöille. Viitattu 27.11.2019. <https://www.pam.fi/uutiset/hiusalan-tyoehtosopimus-on-irtisanottu-pam-jatkaa-tyoehtojen-turvaamista-alan-tyontekijoille.html>.

PAM. 2019b. Hiusalan työehtosopimus. Viitattu 2.12.2019. <https://www.pam.fi/wiki/hiusalan-tyoehtosopimus.html>.

PAM. 2019c. Hiusalan vuosivapaat. Viitattu 2.12.2019. <https://www.pam.fi/wiki/hiusalan-vuosivapaat.html>.

Prh.fi. 03.03.2020. Kaupparekisteri. Viitattu 18.3.2020. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html>.

Pyykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä? Helsinki. WSOYpro Oy.

Tilastokeskuksen yritystietojen ja tilastojen palveluopas, 2015. Viitattu 26.11.2019 https://www.stat.fi/static/media/uploads/palveluopas_11_2016.pdf.

Toiminimilaki 128/1979.

TT 2019:66.

Työehtosopimuslaki 436/1946.

Työsopimuslaki 55/2001.

Villa, S. 2018. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Helsinki. Alma Talent Oy.

Yrityksen- perustaminen.net. Kevytyrittäjyys. Viitattu 14.1.2020. <https://yrityksen-perustaminen.net/kevytyrittajyys/>.

Haastateltavan tausta

- Ikä, koulutus ja kokemus

Työntekomuodot hiusalalla

- Haastateltavan kokemus työsuhteessa työskentelystä
 - Yleissitovan työehtosopimuksen aikana
 - Työsuhteen ehtojen määräytyminen työsuhteessa
- Haastateltavan kokemus ja näkemys yrittäjyyden eri muodoissa
 - Toiminimi
 - Vuokratuoli
 - Sopimusyrittäjyys
 - Kevytyrittäjyys
 - Alustatalous